

XXIII JORNADES DE LA SAC: SIMEÓN DE GUINDA Y APEZTEGUI, EL COPRÍNCIP DESCONEGUT

La Guerra de Successió. Afectacions a les Valls d'Andorra. La intervenció decisiva del Bisbe Simeón de Guinda y Apeztegui perquè el decret de Nova Planta no s'estengués a les Valls d'Andorra

Domènec Bascompte i Grau

Historiador i arxiver del Comú de Canillo.
dmc@andorra.ad

Resum

La Guerra de Successió. Afectacions a les Valls d'Andorra. La intervenció decisiva del Bisbe Simeón de Guinda y Apeztegui perquè el decret de Nova Planta no s'estengués a les Valls d'Andorra.

La Guerra de Successió als regnes hispanics de la Península Ibèrica i l'aplicació del decret de la "Nova Planta" tingué greus conseqüències per a la sobirania del Principat de Catalunya. En un primer moment, les autoritats borbòniques pretendieren que el decret de la "Nova Planta" s'apliqués a les Valls d'Andorra, però la intervenció decisiva del bisbe d'Urgell Simeón de Guinda y Apeztegui ho va impedir.

Resumen

La Guerra de Sucesión. Consecuencias para los Valles de Andorra. La intervención decisiva del obispo Simeón de Guinda y Apeztegui que logró que el decreto de Nueva Planta no se extendiera a los Valles de Andorra.

La Guerra de Sucesión en los reinos hispanos de la península ibérica y la aplicación del decreto de la "Nueva Planta" tuvo graves consecuencias para a la soberanía del Principado de Cataluña. En un primer momento, las autoridades borbónicas pretendieron que el decreto de "Nueva Planta" se aplicara a los Valles de Andorra, pero la intervención decisiva del obispo de Urgel Simeón De Guinda y Apeztegui, impidió esta aplicación.

Résumé

La Guerre de Succession. Répercussions dans les Vallées d'Andorre. L'intervention décisive de l'évêque Siméon de Guinda et Apeztegui afin que le décret de « Nova Planta » ne s'applique pas dans les Vallées d'Andorre..

La Guerre de Succession dans les règnes hispaniques de la péninsule ibérique et l'application du décret de "Nova Planta" déclencha de graves conséquences pour la souveraineté de la Principauté de la Catalogne. Dans un premier temps, les autorités borbons prétendirent que le décret de "Nova Planta" s'applique (aussi) aux Vallées d'Andorre, mais l'intervention décisive de l'évêque d'Urgell, Siméon de Guinda et Apeztegui, empêche cette application.

Abstract

The War of Succession. Affections in the Valls d'Andorra. The decisive intervention of Bishop Simeón de Guinda y Apeztegui so that the "Nova Planta" decree did not extend to the Valls d'Andorra.

The War of Succession to the Spanish kingdoms of the Iberian Peninsula and the application of the "Nova Planta" decree had serious consequences for the sovereignty of the Principality of Catalonia. At first, the Bourbon authorities wanted the decree to be applied to Andorra, but the decisive intervention of the bishop of Urgell Simeón de Guinda y Apeztegui prevented this application.

a història d'Andorra ha estat condicionada per la seva situació geogràfica i jurisdiccional pel que s'esdevenia a Catalunya, Espanya o França. Entre els segles xv i xviii els continus enfrontaments bèl·lics entre catalans, castellans i francesos posaren en perill la situació jurisdiccional de les Valls d'Andorra i afectaren la seva economia i la seguretat del seus habitants.

Un dels moments més crucials per al manteniment de les Valls d'Andorra com a territori neutral o independent el trobem a principis del segle xviii quan un cop acabada la Guerra de Successió espanyola s'estableix el decret de "Nova Planta" a Catalunya. En un primer moment, les autoritats borbòniques consideren que les Valls d'Andorra també havien d'estar subjectes al decret. La reacció decisiva del bisbe Simeón de Guinda y Apeztegui va aconseguir que el decret de "Nova Planta" finalment no afectés a les Valls d'Andorra. Aquest fet ha de ser considerat com un punt i apart en l'inici d'una nova etapa de la història d'Andorra.

En aquest escrit es pretén donar a conèixer o recordar el context històric en el que esclata la guerra, els motius que la originen, les afectacions sobre la política, economia i societat andorrana. També es farà una reflexió sobre la implantació del decret de la "Nova Planta" i els motius pels quals no s'aplica a Andorra. Aquesta no afectació comportà un reforç pel Copríncipat com a base jurisdiccional del govern de les Valls d'Andorra.

Tots sabem que la història no es pot conèixer de manera discontinua sinó que s'ha d'entendre de forma lineal, com a una successió continua de fets i situacions. És per aquest motiu que a continuació es fa una introducció a la situació en que es trobava el territori de les Valls d'Andorra abans de l'esclat de la Guerra de Successió espanyola.

El segle XVII: la fam, la pesta i la guerra

El segle XVII, i per extensió el període històric definit com a època moderna és conegut com el segle de les fams, les pestes i les guerres. Aquest context econòmic, polític i social condicionà l'estabilitat econòmica i social de les Valls d'Andorra. El segle XVII és conegut com un segle de penúries.

La fam

Els coneixedors dels canvis climàtics al llarg de la història coincideixen a afirmar que durant el segle XVII es produí un petit període de glaciació que provocà males collites de blat. La necessitat de blat provocà la presa de mesures dràstiques per part del Consell General per evitar l'exportació de blat des d'Andorra i l'especulació pel que fa als preus. El Consell de la Terra fixava periòdicament el preu del blat i la consolidació de les graneries comunals en garantia les reserves de blat, tot i moltes vegades s'hagueren de dur a terme importacions majoritàriament des de la terres de la Cerdanya per poder-ne garantir l'abastiment.

La guerra i la pesta van alterar la circulació de productes i mercaderies i això va provocar l'escassetat i encariment dels productes de primera necessitat a Andorra. El comerç entre catalans i francesos també fou prohibit a Andorra pel Copríncep Episcopal Pau Duran, situació que encarà dificultat més l'arribada de productes bàsics a Andorra. També l'exportació de productes manufacturats com el ferro des d'Andorra a Catalunya o França quedà perjudicada, en detriment de l'economia de les grans famílies del país.

La pesta

El segle XVII també es veié afectat per nombrosos períodes epidèmics de pesta, tal com es posa de manifest en la cronologia següent: 1415, 1599, 1607-1608, 1622-1632, 1640, 1651, 1676-1677, 1720-1723.

No s'ha documentat cap mort per pesta entre els habitants de les Valls d'Andorra, tot i que el coneixement de brots de pesta en llocs propers al nostre territori va obligar al Consell de la Terra a dur terme la vigilància dels ports i punts fronterers, a fi d'evitar l'entrada i sortida de persones i mercaderies des de Catalunya i França. Es tractava d'evitar els contagis entre la població d'Andorra. Algunes persones

sospitoses foren posades en quarantena en llocs aïllats en muntanyes de les diferents parròquies i fins i tot se'ls cremaren les seves robes i mataren els seus animals de companyia.

La guerra

El segle XVII és un segle de guerres sovintejadades entre espanyols, catalans i francesos. Alguns dels enfrontaments tingueren lloc en territoris del Pirineu fronterers amb les Valls d'Andorra. Els moments bèl·lics foren la Guerra dels Trenta Anys (1618-1648), la Guerra dels Nou Anys (1688-1697) i ja al segle XVIII, la Guerra de Successió espanyola (1705-1714), de la qual en parlarem més extensament.

La presència de la guerra prop de les fronteres andorranes provocà la dificultat del comerç des d'Andorra amb els territoris veïns i el risc de patir pillatges, l'obligació de pagar contribucions econòmiques en diners pel manteniment de les tropes i al lliurament de queviures i farratges per la manutenció dels soldats i de les seves cavalcadures. Fins i tot, s'obligaren als d'Andorra a allotjar tropes franceses a l'hivern durant alguns anys. Els andorrans obtingueren privilegis per part dels consenyors francesos que els eximien dels pagaments pel manteniment i manutenció de les tropes, però tot i així resultaren ineficaços per resistir a les pressions i amenaces en contra de la neutralitat de les Valls d'Andorra. Aquesta estratègia continuarà vigent durant la Guerra de Successió espanyola.

La fam, la guerra i la pesta van suscitar en la població europea la creença que tants desastres eren el resultat d'un càstig diví pels pecats comesos. Per aquesta raó, es va propagar una fe extrema i va augmentar el fanatisme religiós, i a Andorra també s'esdevingué així.

A partir de la segona meitat del segle XVII, coincidint amb la fi de la Guerra dels Trenta Anys i la signatura del Tractat dels Pirineus (1659) és dona la recuperació del comerç d'Andorra amb Catalunya i el Sud de França.

La Guerra de Successió espanyola (1705-1714)**La qüestió successòria (1698-1700)**

El darrer rei de Castella i Aragó de la Casa d'Habsburg, Carles II, va morir sense descendència l'any 1700. Anys enrere la qüestió successòria dels regnes peninsulars s'havia convertit en un afer internacional, ja que l'elecció

del nou monarca podia alterar l'equilibri de forces entre les potències europees. Tan Lluís XIV de França, de la Casa dels Borbons, com l'emperador Leopold I del Sacre Imperi Romà Germànic de la Casa d'Habsburg, al·legaren drets a la successió espanyola, ja que els dos estaven casats amb infantes castellanes filles del rei Felip IV, pare de Carles II. El rei Lluís XIV havia estat casat amb María Teresa de d'Àustria, germana gran de Carles II. Felip d'Anjou, un dels pretendents a la corona hispana era fill de Lluís "el gran delfí" i per tant net de Lluís XIV. Semblava ser el descendent del «rei catòlic» amb més drets a la Corona Espanyola. Tot i així jugava en contra seu que María Teresa d'Àustria havia renunciat als seus drets successoris a la Corona d'Espanya, per ella i pels seus descendents. A més, amb la signatura del Tractat dels Pirineus el gran delfí era hereu també al tron francès. La unió de França i Espanya amb un rei comú podia suposar la supremacia de França com a potència hegemònica europea. Per la jurisdicció de les Valls d'Andorra aquesta solució podia ser molt perillosa.

Per l'altre costat, Leopold I, pare de Carles, l'altre candidat a ocupar el tron dels regnes hispans, havia estat casat amb Margarida d'Àustria, germana de Carles II, i la filla d'ambdós, María Antonia d'Àustria, fou la depositària dels drets de successió de la monarquia hispànica davant la possible mort de Carles II, però va morir l'any 1692, abans de la mort de Carles II, i donava avantatge successòria al tron hispà a la descendència borbònica. Joaquim Albareda, ja va posar de manifest que "en termes legals la qüestió successòria era enrevessada, ja que les dues famílies, Borbons i Àustries podien reclamar drets a la corona dels regnes hispans".

Les altres dues grans potències d'Europa Occidental, Anglaterra i els Països Baixos veien amb inquietud la possible unió de les corones francesa i espanyola, ja que podia crear una potència de primer ordre. L'elecció d'un rei de la Casa d'Habsburg podia suposar la resurrecció d'un imperi semblant al de Carles I d'Espanya i V d'Alemanya al segle XVI.

Per aquest motiu, tant Anglaterra com els Països Baixos recolzaren una tercera opció, que també va ser ben vista per la cort espanyola, la de l'elecció del fill de l'elector de Baviera, Josep Ferran de Baviera, fill únic de María Antonia

d'Àustria, nét de Leopold I, besnét de Felipe IV i nebot-nét del rei Carles II. El candidat bàvar era l'opció menys perillosa per a les potències europees, amb què Carles II va nomenar a Josep Ferran de Baviera como el seu successor i hereu de tots els regnes, estats i senyoriu de la monarquia hispànica.

Per a evitar la formació d'un bloc hispà-alemany que ofegués a França, Lluís XIV va concebre el primer Tractat de Partició, signat a la Haia l'any 1698, al marge del rei de Castella i Aragó. A partir d'aquest tractat a Josep Ferran de Baviera se li adjudicaven els regnes peninsulars (excepte Guipúscoa). Sardenya, les Índies i el Milanesat havien de ser per a l'arxiduc Carles. Nàpols, Sicília, els presidis de Toscana i de Finale, i Guipúscoa, es reservaven per al delfí de França, com a compensació per a la seva renúncia a la corona hispànica.

A finals del segle XVII es van donar dues opcions per resoldre la qüestió successòria: ja fos per una elecció per part de les Corts de Castella (opció constitucionalista) o bé mitjançant el testament del rei (opció absolutista).

La qüestió successòria es va convertir en una greu crisi política a partir del febrer del 1699 amb la mort prematura del candidat Ferran de Baviera, de sis anys d'edat. Aquest fet va portar a la signatura del segon Tractat de Partició, signat un cop més a l'esquena de la corona hispànica. Amb aquest acord, l'arxiduc Carles d'Àustria era reconegut com a hereu de la monarquia dels regnes hispans de la península ibèrica i es cedien els territoris italians i Guipúscoa a França. Anglaterra, els Països Baixos i França ho van veure bé, Àustria no hi va estar d'acord perquè no volia desmembrar els dominis hispans. La cort de Castella, encapçalada pel Cardenal Portocarrero, tampoc ho va acceptar. Aquest, sense l'opció alemanya, es va decantar per donar suport a Felip d'Anjou. Va néixer així el partit francès que acabaria guanyant al partit alemany, encapçalat per l'ambaixador Harcourt que es va servir de suborns als nobles més influents per assolir el seu suport. Per contra l'ambaixador austríac, Aloisio de Harrach, no va saber gestionar els seus interessos i provocà nombroses tensions dins la Cort. En aquest context al rei Carles II se li aplicaven exorcismes a fi d'alliberar-lo de suposats encanteris. És conegut que

aquest rei ha passat a la història amb el sobrenom de l'“hechizado”.

Carles II, sota la pressió d'Harcourt, va acceptar que l'opció francesa era la millor per garantir la integritat de la monarquia catòlica i l'imperi hispà. El rei va testar el 2 d'octubre de 1700, un mes abans de morir a favor de Felipe d'Anjou, fill segon del delfí de França i nét del rei Lluís XIV, al qual va nomenar successor de tots els seus regnes i dominis, sense excepció, amb que s'invalidaven els dos tractats de partició.

▼
Allegoria del reconeixement del Duc d'Anjou com a rei d'Espanya, per Henri Antoine de Favanne (1704)

En el testament de Carles II s'hi troben dues clàusules de gran importància que el futur Felip V no havia de complir. La primera era l'encàrrec als seus successors de que mantinguessin els mateixos tribunals i formes de govern i que es conservessin les lleis i furs dels seus regnes. El rei moribund era partidari de mantenir la “vella planta” de la monarquia. En una altra clàusula el rei mana que Felip renunciés a la successió de la corona francesa, a fi d'evitar una annexió dels regnes hispans a la corona francesa. L'1 de novembre de 1700 va morir Carles II i el 16 de novembre es proclamava a Versalles el nomenament de Felip d'Anjou com a rei del que més tard seria Espanya. El rei de França, Lluís XIV, el dia 1 de febrer de 1701 confirma la successió de Felip V al tron de França, en contra del que s'havia establert en el testament de Carles II. El perill de la unió de les corones francesa i espanyola era una situació possible.

Felip V ocupa el tron (1701-1702)

Felip d'Anjou va entrar a la península per Vera de Bidasoa (Navarra) i va arribar a Madrid el 17 de febrer de 1701. Aviat Felip V fou conegut amb el sobrenom de l'animós, perquè transmetia il·lusió. El 17 de setembre va jurar els furs del regne d'Aragó i després es dirigí a Barcelona on havia convocat les Corts catalanes, a les quals també hi assistí el Bisbe d'Urgell, Julià Cano¹ acompanyat dels Síndics de les Valls d'Andorra. El 4 d'octubre de 1701 va jurar les constitucions i a principis de 1702 va clausurar les Corts, després d'haver atorgat importants concessions. Alguns historiadors han considerat aquestes Corts com les més beneficioses per al Principat de Catalunya. Com a contrapartida, s'havia de pagar al rei una contribució de 1.500.000 lliures barceloneses.² Es demana que per aquest motiu les Valls d'Andorra aportin 450 lliures durant 7 anys. El Consell de la Vall refusa participar en aquest pagament, ja que no formaven part del Principat de Catalunya.³

▼
Retrat de Felip V (1700-1705). Juan García de Miranda. Museu del Prado. Madrid

1. ANA/ASC 3015.
2. ANA/ASC 3624 . Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.
3. ANA/ASC 2770 i 3016. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

Les Corts del Regne d'Aragó les presidí la reina, ja que Felip V marxà a Nàpols, i no es clausuraren. Les del Regne de València mai es van arribar a convocar.

L'Aliança contra-borbònica. L'esclat de la guerra europea (1701-1703)

Anglaterra i les Províncies Unides (Països Baixos) es mostraren preocupades per l'obertura a França del comerç castellà amb Amèrica. Per aquest motiu, el 20 de gener de 1701 se signà una aliança conjunta entre Anglaterra i les Províncies Unides per donar recolzament a l'arxiduc Carles, fill segon de l'emperador de l'imperi austro-hongarès Leopold I. El 7 de setembre de 1701 se signà el Tractat de la Haia que va donar origen a la "Gran Aliança" formada per Àustria, Anglaterra, les Províncies Unides dels Països Baixos, Prússia i la majoria d'estats alemanys. Durant el mes de maig de 1702 els aliats van declarar la guerra a Felip V. Un any després s'hi afegirien el Regne de Portugal i el Ducat de Savoia. En un primer moment la guerra es desenvolupà a les fronteres de França amb els primers estats de la "Gran Aliança", és a dir, al nord d'Itàlia (dominis de França i de la Monarquia Hispànica), Ducat de Savoia, electorats de Colònia, Brunswick, Bavària (territoris germànics pro-francesos) i al regne de Nàpols i les Dues Sicílies, on es personà el mateix Felip V l'any 1702. El 13 de gener de 1703, Felip V tornava a Madrid després de passar per Catalunya i Aragó. En aquestes victòries dels aliats hi tingué un paper destacat John Churchill, primer duc de Marlboroug, el "mambrú" que se'n va anar a la guerra segons una cançó popular.

El nomenament de Carles III com a rei pels aliats va provocar que l'any 1703 s'alcessin a Catalunya els regiments de dragons Pons i Marimon, de Miquel Pons de Mendoza i Bernardí Marimon i de Corbera. Ara bé, els sectors regeneracionistes, recelosos d'un príncep francès com ho era Felip de Borbó i desitjant recuperar la llibertat que havien tingut les institucions catalanes abans de 1652, van començar a veure el suport a la candidatura de Carles d'Àustria com el mitjà per assolir els seus objectius polítics.

El triomf austriacista a Catalunya de 1705

El 27 de maig de 1704 un estol de 30 vaixells anglesos i 18 d'holandesos comandats per l'almirall Rooke i amb Jordi de Darmstadt al front, amb uns 1.200 soldats d'infanteria, es presentà davant de Barcelona amb la intenció de prendre-la per la força. Tanmateix, l'acció estava mal preparada, ja que no tenien ningú que els donés suport terrestre. A causa d'aquest fracàs, els aliats varen haver de canviar de tàctica i buscaven la manera de trobar suport per part de la gent del país per facilitar el desembarcament. Mentrestant, els patricis i prohoms de la comarca d'Osona coneguts com "Els Vigatans", mantenien una forta oposició al virrei Fernàndez de Velasco, que havia substituït a Jordi de Hessen-Darmstadt. El virrei, perseguia el grup de "vigatans" per uns disturbis produïts a Manlleu. Assabentats d'això, els austriacistes compromesos pel desembarcament fracassat, entre els quals hi havia l'antic virrei en Jordi de Darmstadt, el noble Antoni de Peguera i el Dr. Domènec Perera, es posaren en contacte amb els "vigatans" a través del Dr. Domènec Perera, que era fill de Vic.

Malgrat aquell primer fracàs del 1704, el Dr. Domènec Perera es posà en contacte amb el Dr. Llorenç Tomàs i Costa, canonge de Vic, rector de Sta. Eulàlia de Riuprimer, vicari general i màxima autoritat de la diòcesi per estar la *seu vacant* per la mort del bisbe Antoni Pasqual el juliol de 1704. I va ser el Dr. Llorenç Tomàs qui

va convocar els principals caps vigatans a una reunió secreta a l'ermita de St. Sebastià (Sta. Eulàlia de Riuprimer) la nit del 17 de maig de 1705. Allà els austriacistes catalans, signaren el Pacte dels Vigatans o Pacte de St. Sebastià, pel qual atorgaven poders a Domènec Perera i Antoni de Peguera i d'Aimeric per a negociar amb el representant de la Reina Anna d'Anglaterra, Mr. Mitford Crowe, l'aixecament de sis mil homes armats per facilitar un nou desembarcament. A canvi Catalunya rebria ajuda militar i el compromís que mantindria les seves llibertats, situació que els portava a reconèixer a Carles d'Àustria com a sobirà. Un mes més tard, el 20 de juny de 1705, els comissionats Domènec Perera i Antoni de Peguera i d'Aimeric es reunien a la capital de la República de Gènova amb Mitford Crowe per tal de signar el Pacte de Gènova.

Segons l'expressió de l'historiador Ferran Soldevila, el desig dels austriacistes catalans era "canviar la seva situació dins la monarquia espanyola".

El 1705, l'arxiduc Carles embarcà a Lisboa en direcció al Mediterrani. Mentrestant, animats constantment pel príncep Jordi de Darmstadt, escamots armats barraren el pas als borbònics a la plana de Vic, on foren derrotats en el combat del Congost.

La flota de l'arxiduc, formada per 180 vaixells amb 9.000 soldats anglesos, holandesos i austríacs i 800 cavalls sota el comandament de lord Peterborough, l'holandès Schrattenbach i Jordi de Darmstadt, arribà a Barcelona el 22 d'agost de 1705. Davant del setge dels austriacistes, les autoritats barcelonines es mantingueren fidels a Felip d'Anjou, mentre la població vacil·là; mentrestant, els vigatans s'alçaren i en baixaren uns 1.000 armats per unir-se al desembarcament, i en la Batalla de Montjuïc capturen la fortalesa, des de la qual bombardejarien la ciutat. Mataró es declarà a favor de l'arxiduc Carles i llevà un batalló per ajudar en el setge. L'ofensiva aliada per ocupar els territoris de la Corona d'Aragó continuà, caigué Girona, Tortosa, Tarragona i Lleida.

Amb Barcelona encerclada de les tropes aliades el virrei de Catalunya Francisco Antonio Fernández de Velasco i Tovar signà la capitulació el 9 d'octubre. El 22 d'octubre entrà a Barcelona l'arxiduc Carles, que el 7 de

novembre de 1705 jurà les Constitucions Catalanes i fou proclamat rei, com a Carles III.

Entre 1705 i 1706, Carles III va celebrar unes Corts catalanes a Barcelona en les quals va concedir moltes de les reivindicacions dels regeneracionistes.

Durant el mes de setembre de 1705, les tropes austriacistes, amb el general Moragues al front, ocupen el Castell de Ciutat i la Seu d'Urgell. Les autoritats andorranes demanen ajuda al governador del castell de Foix, Sr. de Gerès. La Fortalesa era governada per 10 o 12 homes. Andorra posa de manifest que es defensaria d'una possible invasió amb privilegis i amb les armes si convenia.⁴ El governador del Comtat de Foix mana que posin guarda a la frontera. El Bisbe d'Urgell, Julián Cano, es declarà pro borbònic i és declarat enemic per les autoritats catalanes pro austriacistes.

La vila de Puigcerdà també es ocupada per les tropes imperials aquell mateix any, però seria recuperada per les tropes borbòniques el 1707.

Les Valls d'Andorra queden envoltades entre tropes imperials i tropes borbòniques, i hauran d'accontentar a totes les parts si volien mantenir la seva situació jurisdiccional originada amb la signatura dels pariatges de 1278 i 1288.

Els Síndics d'Andorra acudeixen a les Corts convocades per Carles III l'any 1705. Henri Josep de Segur, governador del Comtat de Foix, posa de manifest el seu descontentament a les autoritats andorranes perquè considera que van prestar jurament de fidelitat a Carles III.⁵ Els Síndics d'Andorra reconeixen haver lliurat un donatiu al rei Carles III en motiu de la renovació dels privilegis comercials,⁶ però que mai li havien jurat fidelitat. Al mateix temps reafirmen la seva fidelitat als seu Consenyor, el rei Lluís XIV de França.⁷ L'any 1706, els andorrans son acusats pel mateix

4. ANA/ASC 2896. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

5. ANA/ASC 3625. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

6. ANA/ASC 1159.

7. ANA/ASC 3017. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

governador d'ajudar uns lladres que havien comés un robatori a la Vall de Querol de deixar-los fugir per les Valls d'Andorra i d'haver ajudat a desertors de les tropes de Carles III.

El desenvolupament de la Guerra (1706-1714)

L'ofensiva borbònica contra el sud valencià s'inicià el 1706 amb la recuperació de la regió murciana i alacantina. El 25 d'abril de 1707 tingué lloc la batalla d'Almansa amb que les tropes borbòniques recuperaven el Regne de València. Aquell mateix any també recuperaren Saragossa, Lleida i l'any següent Tortosa. La "Nova Planta" Borbònica s'establia als Regnes de València i d'Aragó.

▼
Batalla d'Almansa (1707). Oli de Buonaventura Ligli i Filippo Pallotta (topògraf), 1709. Museu del Prado

Tot i així, els triomfs terrestres de la Casa de Borbó eren contrarestats per les victòries marítimes de les tropes de Carles III i dels aliats que van fer perdre als borbons Orà, Sardenya i Menorca l'any 1708.

La pressió militar sobre les Valls d'Andorra

Al Pirineu proper a les Valls d'Andorra la presència de les tropes de l'arxiduc a la Seu d'Urgell i de les borbòniques a Puigcerdà exerciren una forta pressió sobre les autoritats d'Andorra. El moment més intens s'esdevingué l'any 1709, en què van rebre tota mena pressions i extorsions: la junta dels segrestos dels béns i dels drets eclesiàstics segresta

l'import de la quèstia i la menjarria que es pagava als Bisbes d'Urgell perquè el Bisbe d'Urgell, Julián Cano, fou declarat enemic dels austriacistes perquè donava suport a Felip V; els Síndics d'Andorra han d'acudir a Perpinyà a tractar amb el duc de Nouailles el manteniment del comerç d'Andorra amb els seus veïns, la neutralitat del país i la no contribució de les Valls d'Andorra a les despeses de guerra.⁸ El mateix duc promou la prohibició del trànsit de bestiar des d'Andorra perquè s'han mostrat partidaris de l'arxiduc i refugien bandits i malfactors, a més de deixar passar soldats i lladres. També són acusats de deixar passar molts catalans a França des d'Andorra.⁹

La segona onada bèl·lica i la preparació per la pau (1710-1711)

A partir de 1710 Europa estava preparant una negociació que portés cap a la pau. Les campanyes militars només es concentraren a la península ibèrica. Prop d'Andorra, el governador de la Cerdanya Carles Gandolfo demanava a les autoritats andorranes 6.000 quintars d'herba per a l'exèrcit francès.¹⁰

La contraofensiva austriacista i dels aliats permet que Carles III entrés per segon cop a Madrid, recuperaren el

8. ANA/ASC 3025. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

9. ANA/ASC 3627 i 3629. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

10. ANA/ASC 4464.

Regne d'Aragó però no varen poder recuperar el Regne de València. Poc després però, Felip V aconseguia tornar a entrar a Madrid per tercer cop. Sense el suport dels castellans, Carles III es veié obligat a retirar-se a Barcelona. L'any 1711 les tropes borbòniques recuperaren Saragossa i el Regne d'Aragó.

Aquesta situació va desanimar als aliats de la Gran aliança de la Haia que començaren a creure que no podrien guanyar la guerra perquè gran part del territori hispà ja es mostrava fidel a la causa de Felip V.

Amb tot això, un exèrcit francès amb 15.000 homes comandats pel duc de Nouailles, un vell conegut per les autoritats d'Andorra, es disposava a atacar el Principat de Catalunya des de Perpinyà.

Cap el final del conflicte (1711-1715)

L'any 1711 es produeix la mort de Josep I d'Ausburg, emperador de l'imperi austro-hongarès i germà de l'arxiduc Carles. Aquest és nomenat successor del seu germà com a nou emperador de l'Imperi, amb què l'equilibri de forces entre les potències europees donava un gir de 180°. La possible unió del que més endavant havia de ser Espanya amb Àustria en la persona de l'arxiduc podia ser més perillosa per a la Gran Bretanya i Holanda que la unió d'Espanya amb França, ja que suposava la reaparició del bloc hispà-germànic que tan poderós havia estat en els temps de l'emperador Carles V. La resta d'estats europeus, i sobre tot Anglaterra, acceleraren les negociacions de cara a una possible pau el més aviat possible i començaren a veure els avantatges de reconèixer a Felip V com a rei d'Espanya. Anglaterra es comprometia a reconèixer a Felip V a canvi de conservar Gibraltar i Menorca i d'obtenir avantatges comercials a Hispanoamèrica. Les converses formals s'obriren a Utrecht durant el mes de gener de 1712, sense que Espanya hi fos convidada en aquells moments. L'arxiduc Carles va ser escollit emperador del Sacre Imperi Romà Germànic, amb el títol de Carles VI, durant el mes de setembre de 1711 i fou coronat a Frankfurt. En conseqüència es veié obligat a abandonar Espanya, on va deixar com a regent a la seva esposa Isabel Cristina de Brunswick.

▶ Carles VI emperador del Sacre Imperi Romà-Germànic, Jan Kupecký. Museu Nacional de Varsòvia

Mentrestant al nostre Pirineu, es preveia un atac de les tropes franceses sobre la Seu d'Urgell, que de retruc podia afectar la neutralitat de les Valls d'Andorra. A petició dels Síndics d'Andorra, Lluís, duc de Vendôme i general dels exèrcits francesos, mana que no s'envaïxin les Valls d'Andorra, malgrat el duc de Nouailles continuava acusant als andorrans d'haver venut queviures a l'exèrcit de Carles d'Àustria.¹¹ Es manté la prohibició de passar bestiar d'Andorra a Catalunya per al manteniment de les tropes de l'arxiduc.¹² També se'ls obliga a pagar 20.000 lliures en moneda francesa al duc de Nouailles. Els Síndics d'Andorra responen que ja s'havien gastat 40.000 francs i que no els quedaven més diners.¹³ D'altra banda l'any 1712 es mana als Síndics d'Andorra que baixin a la Seu d'Urgell per rebre ordres en nom de l'emperadriu d'Àustria.¹⁴ Al mateix temps són acusats d'ajudar a uns lladres a fugir d'Andorra.¹⁵ Aquell mateix any, l'emperador d'Àustria convé amb els anglesos la retirada de les seves tropes del Principat de Catalunya. L'any següent la mateixa emperadriu també

11. ANA/ASC 3632. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

12. ANA/ASC 3634.

13. ANA/ASC 3436.

14. ANA/ASC 3636. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

15. ANA/ASC 3700.

abandona Catalunya i deixà com a virrei al príncep Starhemberg, amb la missió de negociar la millor capitulació possible. Catalunya era deixada a la seva sort. L'11 d'abril de 1713 se signava el primer Tractat d'Utrecht entre Gran Bretanya, les Províncies Unides i França, sense la presència d'Espanya, que va suposar el repartiment d'alguns estats de la monarquia hispànica. Els Països Baixos catòlics (Bèlgica i Luxemburg), el Regne de Nàpols, Sardenya i el Ducat de Milà s'integraren a l'Imperi Sacre Romà Germànic de Carles VI, el Regne de Sicília al Duc de Savoia. França cedia als britànics l'illa de Terranova, l'Acàdia, l'Illa de San Cristòfol a les Antilles i els territoris de la Badia de Hudson. També se li atorgaren privilegis en el mercat d'esclaus a les Índies espanyoles.

El 10 juliol es signava el segon Tractat d'Utrecht entre Anglaterra i Espanya, amb què Menorca i Gibraltar passaven a la Corona britànica.

▶ Portada del Tractat de Pau d'Utrecht signat entre Espanya i Anglaterra. Archivo Histórico Nacional

Els Tractats de Rastatt (6 de maig de 1714) i de Baden van permetre el retorn dels nobles austriacistes exiliats a Espanya.

Al Pirineu central la manca de suport a les tropes catalanes va suposar la recuperació de la Seu d'Urgell, a partir de la recuperació del Castell de Ciutat, i de Sort per part de les tropes borbòniques, defensades pel General Moragues, l'any 1713, el qual després de ser derrotat va fugir cap a Barcelona on fou detingut quan es volia embarcar cap a Mallorca. Les autoritats d'Andorra van rebre amb gran alegria la recuperació del Principat de Catalunya per part de Felip V a través d'una carta adreçada a Feliciano de Bracamonte, mariscal de camp.¹⁶

Només quedaven com a reductes austriacistes Barcelona, el castell de Cardona i l'illa de Mallorca. Durant l'any 1714 les tropes borbòniques van posar setge a la ciutat de Barcelona amb un exèrcit de 40.000 homes i 140 canons durant dos mesos. Barcelona va resistir gràcies al coratge del Conseller en Cap, Rafael de Casanova, i el general Antoni Villarroel. L'11 de setembre de 1714 el mariscal Berwick ordenà l'atac. Els tres comuns (braç militar, Diputació del General i Consell de Cent) van publicar un ban cridant a la població de Barcelona a vessar la seva sang i la seva vida pel rei, pel seu honor i per la pàtria. La defensa dels catalans fou obstinada i ferotge. En la lluita van caure greument ferits Rafael de Casanova i el general Villarroel. El 12 de setembre se signà la capitulació de Barcelona i el 13 les tropes borbòniques ocuparen la ciutat. El Castell de Cardona es va rendir el 18 de setembre de 1714. Mallorca va caure el 2 de juliol de 1715. S'acabava la vigència de la Corona d'Aragó, i del Principat de Catalunya com a territori amb uns furs, unes institucions, una llengua i una cultura pròpies i s'integrava a Espanya.

▶ La caiguda de Barcelona 11 de setembre de 1714. Publicat a Historia Nacional Geographic

16. ANA/ASC 3040. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

El Castell de Cardona, darrer reducte de la resistència austriacista a Catalunya. Patrimoni Cultural. Generalitat de Catalunya

La repressió de Felip V als catalans i la implantació del decret de Nova Planta a Catalunya (1716)

El rei Felip V va recompensar els catalans que li havien fet costat en la guerra, els anomenats botiflers (poc nombrosos) amb càrrecs i beneficis, però va castigar molt durament els que se li havien enfrontat, molts dels quals van marxar a l'exili.

Una vegada conquerida Barcelona, molts dels que havien defensat la ciutat van ser executats empresonats, condemnats a galeres o deportats. El fossar de les moreres era un dels dos cementiris de l'església de Santa Maria del Mar, lloc on van ser enterrats la majoria d'ells. Les morts "exemplars" van imperar durant molts anys com el cas del general Moragues que el 27 de juny de 1715, sense cap reconeixement militar, descalç i amb camisa de penitent, fou arrossegat viu pels carrers de Barcelona a cavall dins arribar al patíbul on va ser executat, decapitat i esquarterat. Els seu cap fou posat en una gàbia de ferro que es va penjar al Portal de Mar i no es va retirar fins 12 anys després.

D'altra banda es va arrasar tot un barri de Barcelona (La Ribera, aleshores un centre econòmic important de la ciutat) per construir una ciutadella o fortí militar per controlar la ciutat. També es van enderrocar muralles de moltes viles, les defenses de molts castells i es van prohibir les armes a la població.

Hi hagué intents de resistència que varen ser reprimits i a partir de 1730 diversos memorials, textos normalment anònims on es denunciava la mala gestió que patia Catalunya i reivindicaven la recuperació de lleis, institucions o altres concessions.

Les conseqüències culturals també va ser importants. Per controlar el possible ressorgiment de qualsevol sentiment nacionalista cultural que possés en perill la integració de Catalunya a la uniformitat espanyola hi hagué una gran persecució de tots els elements culturals propis del territori. Es van tancar diverses universitats afins a la tradició del principat i es va crear una única universitat a Cervera que seguia estrictament el pensament borbònic. Es va imposar el castellà com a llengua oficial de la Reial Audiència i de qualsevol administració. Això resultà difícil per la major part de la població que no parlava castellà i, a més tampoc anava a escola, motiu pel qual el català va perviure com a llengua oral. Les classes altes identificaven el castellà com a llengua de cultura i el català com a llengua familiar i popular. Es van prohibir festes i danses populars com la sardana, els castellers, els jocs florals o representacions de qualsevol tipus que no es fessin en castellà. També s'aplicà una gran censura de llibres.

La derrota catalana de 1714 al final de la Guerra de Successió també va representar la pèrdua de la majoria de lleis i totes les institucions d'autogovern del Principat, com el Consell de Cent, les Corts i la Generalitat. Es va dur a terme una castellanització de les institucions de govern, amb que s'aconseguia la unitat administrativa dels antics territoris de la Corona de Castella i de la Corona d'Aragó. A Navarra i al País Basc es van mantenir, però, els seus furs. Naixia l'Estat Espanyol.

L'eina jurídica per fer-ho va ser el decret de Nova Planta (1716), publicat el 16 de gener de 1716, text que fixava un model centralitat i uniformitzat amb la resta d'Espanya. A partir del decret de Nova Planta, el capità general va passar a ser la màxima autoritat política i militar del Principat, ja que representava al rei i presidia la Reial Audiència, una institució que tenia funcions de govern i administració de justícia i que depenia directament del rei.

Es va substituir l'estructura tradicional en vegueries pels

corregiments, divisions administratives artificials en què un corregidor designat per Felip V controlava directament les diferents autoritats municipals.

Els veguers i els batlles, representants polítics i judicials del rei al territori, van ser fulminats i en el seu lloc es va imposar la figura del corregidor, un militar castellà subordinat al capità general, que feia les funcions de governador d'una unitat territorial.

Per recaptar impostos el rei va crear la figura de l'intendent, responsable de recaptar i cedir només els diners que cregués necessaris per mantenir les estructures del principat. Aquest va aplicar un impost directe de càstig anomenat el reial cadastre.

▶ Portada del decret de Nova Planta. Biblioteca de Catalunya

Als municipis es van suprimir els consells municipals encapçalats pels cònsols, batlles o paers, acompanyats de consellers, van substituir pels ajuntaments que havien de ser presidits per alcaldes acompanyats de regidors.

Simeón de Guinda y Apeztegui, Bisbe d'Urgell i Copríncep de les Valls d'Andorra

Simeón de Guinda i Apeztegui va néixer a Espartza (Navarra) l'any 1660 i morí a Sant Julià de Lòria el 27 d'agost de 1737. Doctor en Teologia a Pamplona, va ser canonge de la col·legiata de Roncesvalles i abat de la col·legiata de Sant

Isidor de Lleó, ambdues dels agustins. Va ser proposat pel Bisbat d'Urgell pel jesuïta confessor de Felip V dit Pare Robinet, el 30 d'octubre de 1713. Va ser Bisbe d'Urgell i Copríncep episcopal d'Andorra entre el 1714 i 1737.

Amb l'arribada de la pau al Principat de Catalunya, l'any 1715 ja es troba residint a la Seu d'Urgell exercint les seves obligacions com a bisbe d'Urgell i l'11 de maig de 1715 signa una dispensa matrimonial en motiu del casament entre Joan Riberaygua del Mas del Noguer i Joana Anna Adellach d'Escaldes.¹⁷

El 1717 va aconseguir que no es tanqués el col·legi de la Companyia de Jesús a la Seu d'Urgell, per l'ordre reial de suprimir totes les universitats i escoles de filosofia i teologia de Catalunya i concentrar l'ensenyament a la nova universitat de Cervera, al·legant pobresa i aïllament i aconseguint ser l'única excepció feta.

Pel nou bisbe d'Urgell no va ser gens fàcil viure en una ciutat com la Seu d'Urgell on el suport a la pretensió de l'arxiduc Carles va ser molt important, fins i tot un cop acabada la guerra, com es donà en les revoltes de 1719-1720, i en les quals alguns prohoms andorrans donaren suport. L'any 1719 el Veguer Francès Moreau mana a les autoritats andorranes que no ajudin als enemics de França.¹⁸ Josep Maria Torras ha documentat el suport de prohoms importants d'Andorra a la revolta carlista.¹⁹ L'any 1720, el Bisbe agraeix a les autoritats andorranes el transport d'herba al magatzem d'Anserall i que prendria mesures perquè les tropes no robessin als andorrans.²⁰

El 1722 va fundar a la Seu d'Urgell un convent de monges de la Companyia de Mare Nostra Senyora, d'origen francès, dedicat a l'ensenyament de les noies, i que va continuar actiu fins al 1999. El 1727 va publicar el ritual eclesial del bisbat d'Urgell en dos volums, impresos a Barcelona. El text fou escrit en llatí i català. El 1728 va fer publicar un Breu Compendi de la doctrina cristiana, a Vic, de 216

17. ANA/APA Llibre de registre de matrimonis.

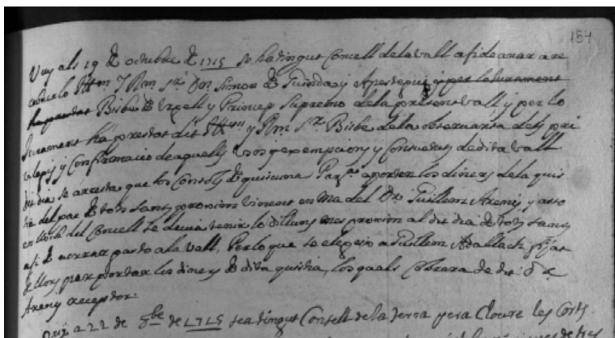
18. ANA/ASC 3048.

19. J. M. Torras Ribé. Estructura social i grups dirigits a la Seu d'Urgell.

20. ANA/ASC 4467.

pàgines, que va servir de catecisme. Va ser escrit en llatí pels eclesiàstics i en català per les parts adreçades als creients. Ambdues publicacions, mostraven la seva vitalitat i coneixement així com la seva voluntat de separació del poder religiós respecte del polític. El 1736 va aconseguir que Sant Ermengol fos reconegut com a sant a tots els dominis del rei d'Espanya, més enllà del propi bisbat d'Urgell. Durant el mes d'agost de 1737 dugué a terme una visita pastoral a Sant Julià de Lòria, en la qual va morir.

Com a Copríncep Episcopal d'Andorra, el 19 d'octubre de 1715,²¹ el Consell de la Vall rep a Don Simeón de Guinda y Ápeztegui en una nova Casa de la Vall, l'actual, per què dugui a terme el jurament de la observança dels privilegis i confirma els usos, exempcions i consuetuds de la Vall d'Andorra. En aquells moments encara no s'havia implantat el decret de Nova Planta. La seva acció de govern destaca per dues situacions ben contrastades, per un costat la defensa de la situació jurisdiccional i institucional pròpia d'Andorra, i de l'altra, la ferotge persecució de les plantacions i contraban de tabac des d'Andorra cap a Catalunya. També participà en la presa de mesures per evitar la propagació de la Pesta de Marsella (1720-1721), amb repercussions sobre el territori de la Solana²² i l'establiment d'un "cordó sanitari". La reforma dels aranzels duaners també formà part de la seva agenda de treball, així com la regulació dels pagament de pensions, rendes i censals.²³ Dos anys abans de la seva mort, l'any 1735, nomenava a Simeó Rosa Pujol, de Sant Julià de Lòria, pel càrrec de batlle episcopal mitjançant la "sisena".²⁴

La no aplicació del decret de Nova Planta a Andorra. La voluntat decisiva del Bisbe Simeón de Guinda y Apeztegui
Simeón de Guinda y Apeztegui va prendre un clar posicionament en defensa dels drets d'Andorra i dels Coprínceps davant les pressions derivades del decret de Nova Planta de Felip V del 1716 i de la seva aplicació a Catalunya per part de les noves autoritats espanyoles.

El Copríncep estava molt informat del què és volia dur a terme amb les institucions del Principat de Catalunya, i abans de la promulgació del decret del 16 de gener de 1716, ja manava al Consell de la Vall d'Andorra que no obeïssin les ordres dels sotsdelegats de l'intendent general del Principat de Catalunya, sinó solament les seves o les del Rei de França, i ho feia des de Balaguer el 3 de febrer de 1715.²⁵ L'any següent el Consell de la Vall comunica al bisbe-copríncep que només obeirà les seves ordres i no les del governador.²⁶ El Bisbe Simeón de Guinda y Apeztegui va aconseguir demostrar que les Valls d'Andorra eren un territori que no formava part del Principat de Catalunya i que tenien un règim jurisdiccional basat en el consenyoriu del bisbe d'Urgell i del rei de França. Els motius que podien defensar les noves autoritats filipistes per a la inclusió de les Valls d'Andorra en l'aplicació del decret de Nova Planta eren per desconeixement de la situació jurisdiccional i institucional d'Andorra. Des de Castella es considerava Andorra com un territori que formava part del Principat de Catalunya, ja que es trobava al sud dels Pirineus com altres territoris catalans com el Pallars Jussà o la Cerdanya. Des del punt de vista històric, les Valls d'Andorra havien estat una possessió dels comtes

Acta del Consell de la Vall d'Andorra on es recull la recepció del Consell al Bisbe d'Urgell i Copríncep d'Andorra el 19 d'octubre de 1715

21. ANA/ASC 2850.

22. ASC/ANA 3856.

23. ASC/ANA 3639.

24. ASC/ANA 2851.

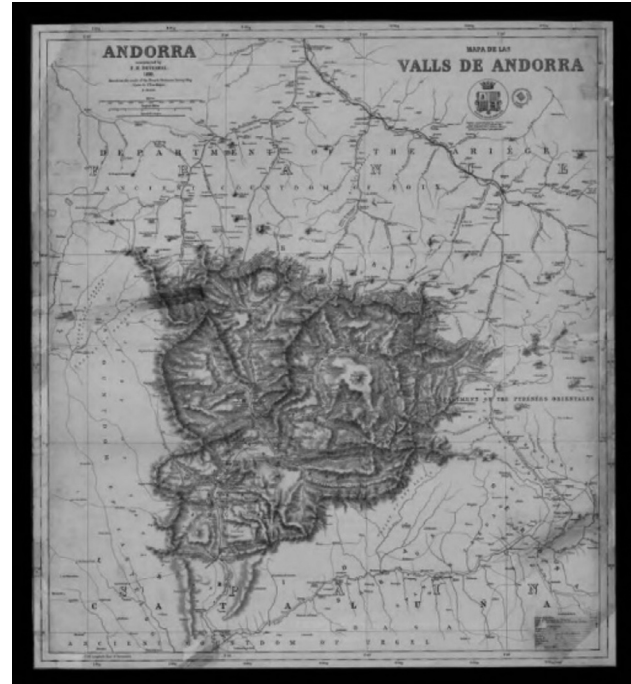
25. ANA/ASC 3637. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

26. ANA/ASC 3045. Publicat per Jordi Buyreu al *Diplomatari de les Valls d'Andorra*, s.XVIII.

d'Urgell i després van ser cedides als Bisbes d'Urgell, que no oblidem que des del segle XVI eren nomenats sota la influència dels reis de Castella i Aragó mitjançant el Dret de Presentació. Era evident que la llengua, cultura i tradicions eren catalanes. Andorra tenia unes institucions pròpies que eren molt comunes a les institucions catalanes, i fins i tot els Síndics d'Andorra eren presents a les Corts de Catalunya, ni que fos per a la renovació dels seus privilegis comercials. Finalment l'aplicació del decret de Nova Planta podia ser una oportunitat històrica per integrar les Valls d'Andorra a Espanya. Antoni Fiter i Rossell en el *Manual Digest* de 1748, argumentava perquè les Valls d'Andorra formaven part del Principat de Catalunya, i alhora en què no en formaven part. Era una qüestió clau.

Els arguments decisius que motivaren que la Nova Planta no s'apliqués a les Valls d'Andorra van ser que les Valls d'Andorra eren un territori amb uns límits establerts amb Catalunya, el País de Foix i la Cerdanya Francesa, i que enlloc constava documentalment de manera oficial que formessin part de Catalunya ni de França. Andorra tenia un sistema jurisdiccional propi, basat en el Coprincipat, establert a partir de la signatura dels Pariatges entre el Bisbe d'Urgell, Pere d'Urg, i el Comte de Foix, Roger Bernat III, els anys 1278 i 1288. Andorra tenia unes institucions de govern general, de govern local, i un sistema judicial propi, que si bé tenien un origen històric comú amb algunes institucions catalanes, les andorranes eren independents, tant pel que fa al nomenament de càrrecs com al seu funcionament. En cap moment es troba un jurament de fidelitat als reis d'Aragó com a súbdits seus, en tots cas només els demanen la renovació dels privilegis comercials amb un profund respecte. Finalment Andorra tenia un sistema impositiu i tributari propi.

La necessitat de definir la situació de les Valls d'Andorra, després de la promulgació del decret de Nova Planta a Catalunya, degué condicionar el fet que el Consell General de les Valls d'Andorra encarregués al seu Veguer episcopal, Antoni Fiter i Rossell, la redacció del *Manual Digest de les Valls neutres d'Andorra*. Es necessitava justificar que Andorra s'havia de consolidar i créixer com a territori independent, desvinculat del Principat de Catalunya. Andorra començava a ser Andorra per si mateixa.

Mapa de les Valls d'Andorra de F.H. Dewereil, 1880. Fons cartogràfic de l'Arxiu Nacional d'Andorra

A tall de conclusions

Un cop més, la història d'Andorra inicia un període de canvi a conseqüència d'una situació generada fora de les nostres fronteres. Què hi tenien a veure els andorrans en el conflicte successori del rei de Castella i Aragó, Carles II? Res, deurien pensar que ja s'ho farien... Què hi feien els homes d'Andorra en mig d'una guerra que enfrontava a catalans i francesos? Doncs com que el Pirineu va ser un dels camps de batalla d'una guerra que no era la seva, nadar i guardar la roba, mantenir la seva neutralitat i no comprometre el país. Per aconseguir-ho van haver de compensar les demandes de suport econòmic i material a tots els contendents. Com va dir després Antoni Fiter i Rossell: amagar el cap sota l'ala i esperar que vinguin temps millors...

Per què el decret de Nova Planta s'havia d'aplicar també a les Valls d'Andorra? Doncs perquè es va partir d'un error de principi: considerar que les Valls d'Andorra formaven part del Principat de Catalunya, quan eren un territori no incorporat a Catalunya ni a França. Eren les Valls neutres d'Andorra. Cal destacar també la capacitat dels andorrans per adaptar-se a les diferents situacions. Crec que al principi de la guerra i durant bona part de la mateixa van simpatitzar amb la causa de l'arxiduc Carles, com passava també a la Catalunya interior més rural, però un cop acabada la guerra es van declarar fervents reconeixents del rei Felip V. En el fons tant era un rei com l'altre, el que volien era estar tranquils i continuar com terra neutra entre França i Espanya.

Com és que no s'ha reconegut dins la història d'Andorra el paper decisiu que va tenir el Bisbe-Copríncep Simeón de Guinda y Apeztegui per què el decret de Nova Planta no afectés a les Valls d'Andorra? Els estudis d'història d'Andorra encara tenen molts temes i qüestions a resoldre i molts personatges per reivindicar, mostra de la riquesa de la nostra història. La figura del Bisbe Simeón ja la van posar de manifest Josep Maria Torras, Antoni Pol o Jordi Buyreu en la introducció històrica del *Diplomatari de la Vall d'Andorra*, segle XVIII l'any 2012. La jornada dedicada al reconeixement d'aquest Bisbe per a la història d'Andorra, duta a terme el 21 de maig de 2022 a Sant Julià de Lòria, on va morir, va esdevenir un merescut homenatge per fer-li justícia i treure'l de l'oblit.

En què va afavorir la no afectació del decret de Nova Planta a les Valls d'Andorra? Sense originar-ho ni participar-hi,

l'aplicació del decret de Nova Planta al Principat de Catalunya va comportar la desaparició de les seves estructures jurídiques i institucionals pròpies, de la seva llengua, costums i tradicions i que quedessin homologats dintre el sistema administratiu espanyol, perdent la seva identitat nacional. Aquest fet va comportar que Andorra es diferenciés de la Catalunya que era obligada a canviar, i va poder conservar la seva situació jurisdiccional, les seves institucions, la seva llengua, els seus costums i les seves tradicions. Amb això, es desmarcava de la història de Catalunya i amb el pas del temps encara més, caminaria cap a la seva independència i al seu reconeixement com a estat.

Fonts bibliogràfiques

- BASCOMPTE GRAU, DOMÈNEC (1997) *Diplomatari de la Vall d'Andorra*. S. XVII. Govern d'Andorra.
- BASCOMPTE GRAU, DOMÈNEC (2020) *La incidència de la Guerra de Successió Espanyola i del decret de Nova Planta en la història d'Andorra (1700-1748)*. Andorra, abril 2020.
- BUYREU JUAN, JORDI (2012) *Diplomatari de la Vall d'Andorra*. S.XVIII, Govern d'Andorra.
- PÉREZ, JOSEPH (2011) *España Moderna (1474-1714)*. Espasa Libros. Madrid.
- PONS, MARC: Què va arrasar el decret de Nova Planta?, a diari Nacional.cat el 29 d'octubre del 2017. Reproduït per l'Institut Nova Història.
- SALVADÓ ALBAREDA, JOAQUIM (2010) *La Guerra de Sucesión de España (1700-1714)*, Crítica. Barcelona.
- TORRAS RIBÉ, JOSEP MARIA (1979) *Estructura social i grups dirigents a la Seu d'Urgell*. A: Recerques, Economia i Cultura, núm.9, Barcelona.

Fonts documentals

- Arxiu Nacional d'Andorra/Arxiu de les Set Claus.
- Arxiu Nacional d'Andorra/Arxiu Parroquial d'Andorra.